

Recenzia vysokoškolských skrípt Osina O., Sadloňová J.:

Toxikológia – vybrané kapitoly

Pripravovaná vysokoškolská učebnica autorov Osina O. a Sadloňová J.: „Toxikológia – vybrané kapitoly“ v druhom doplnenom vydaní komplexne rozoberá problematiku intoxikácií v rozsahu potrebnom pre pregraduálne štúdium lekárov. S každou z uvedených intoxikácií sa lekár, či už všeobecný praktický lekár alebo špecialista, vo svojej praxi môže stretnúť, napr. pri posudzovaní škodlivého vplyvu chemizácie životného a pracovného prostredia, riešení problematiky drogových závislostí a predávkovania sa drogami, neraz vedúcimi k ohrozeniu života, alebo pri riešení akútnych intoxikácií rôznymi chemickými látkami a liekmi v prostredí lekárskej pohotovosti, urgentných príjmov a jednotiek intenzívnej starostlivosti.

Kolektív autorov rozoberá najdôležitejšie vedomosti z oblasti toxikológie v 5 hlavných kapitolách.

Prvá kapitola sa venuje problematike všeobecnej toxikológie, vrátane najdôležitejšej toxikologickej terminológie a rozoberá možné účinky chemických látok – toxické, dráždivé, alergizujúce, karcinogénne, hepatotoxické, hematotoxické, nefrotoxické a neurotoxické účinky. V špeciálnej podkapitole sú uvedené najdôležitejšie zásady diagnostiky, vrátane orientácie podľa symptómov, ako aj všeobecné zásady prvej pomoci pri otravách a najdôležitejšie antidóta, ktoré sa využívajú v praxi.

Druhá kapitola „Toxikológia vybraných priemyselných látok“ prináša toxikologické vedomosti hlavne z oblasti pracovného lekárstva a delí sa na toxický vplyv anorganických látok (arzén, chróm, kadmium, nikel, olovo, ortuť, oxid uhoľnatý) a organických látok (alkoholy, formaldehyd, organické rozpúšťadlá). Táto časť bola rozšírená o novú podkapitolu, venovanú otrave organofosforovými a karbamátovými insekticídami, pôsobiace na báze ireverzibilnej blokády acetylcholinesteráz. V doplnenej časti sa uvádzajú najvýznamnejšie účinné látky tejto skupiny insekticíd, mechanizmus účinku, akútne a chronické prejavy intoxikácie a jej liečba.

Tretia kapitola rozoberá problematiku najčastejších intoxikácií liekmi, ako sú analgetiká, hypnotiká a sedatíva, betablokátory a tricyklické antidepresíva. Druhé vydanie bolo doplnené o problematiku otravy blokátormi kalciových kanálov, pričom

sú dostatočne podrobne rozobraté jednotlivé skupiny týchto liekov, príznaky otravy a možnosti jej liečby.

V štvrtej kapitole sa špeciálna pozornosť venuje intoxikáciám omamnými psychotropnými látkami, vrátane halucinogénnych drog, kanabinoidov, stimulantov a opioidov, zneužívaných abuzérmi drog. Spomínané sú aj otravy organickými rozpúšťadlami, ako napr. toluén a acetón, ktoré používajú najmä mladiství zo slabších sociálno-ekonomických skupín.

Samostatná piata kapitola prináša vedomosti z oblasti intoxikácie hubami a ich jednotlivými prejavmi, ako sú antabusový, atropínový, faloidný, gyromitrínový (hepatotoxický), gastroenterický, muskarínový, nefrotoxický a psilocybínový syndróm.

V spomínaných kapitolách a podkapitolách špeciálnej toxikológie sa nachádza stručná charakteristika toxikkej látky a jej toxikokinetika, klinický obraz, diagnostika, diferenciálna diagnostika a možnosti liečby príslušnej intoxikácie.

Z odborného hľadiska nemám k predloženým skriptám žiadne pripomienky, naopak vyzdvihujem, že problematika je komplexne a výborne spracovaná na úrovni najnovších poznatkov.

Skriptá sú prehľadne a zrozumiteľne napísané a veľmi dobre sa čítajú. Formálne sú napísané na 104 stranách rukopisu, členené na 5 kapitol s ďalšími podkapitolami a dostatočne ilustrované potrebnými obrázkami a tabuľkami.

Vysokoškolské skriptá sú určené najmä pre výučbu študentov všeobecného a zubného lekárstva v predmetoch vnútorné choroby a pracovné lekárstvo. Prinášajú potrebné vedomosti na zvládnutie týchto otázok v rámci štátnych záverečných skúšok. Dôležité informácie v nich môžu získať aj uchádzači o špecializačné štúdium v odbore vnútorné lekárstvo, vrátane absolvovania spoločného internistického kmeňa. Považujem ich za veľmi hodnotnú a potrebnú publikáciu, preto odporúčam ich uverejnenie v tomto doplnenom druhom vydaní.

V Martine dňa 4. 3. 2021

prof. MUDr. Peter Galajda, CSc.

I. interná klinika JLF UK a UN Martin